

REPUBLIKA
SLOVENIJA
VIŠJE
SODIŠČE

LJUBLJANA

II Cp 319/2023

P 2268 / 2018-II

SODBA V IMENU LJUDSTVA

Višje sodišče v Ljubljani je v senatu, ki so ga sestavljale višje sodnice Barbara Žužek Javornik ter Polona Marjetič Zemljič in Metoda Orehar Ivanc kot članici,

v pravdni zadevi: [REDACTED]

Odvetniška pisarna Robert Preininger d.o.o. iz Šmarja pri Jelšah, zoper toženo stranko: [REDACTED]
jo zastop [REDACTED]

zaradi ugotovitve ničnostnih kreditnih pogodb in plačila zneska [REDACTED] EUR, neveljavnosti vknjižbe, izbrisa neveljavne vknjižbe in vzpostavitve prejšnjega stanja (vsp. [REDACTED] EUR),

podredno zaradi razveze kreditnih pogodb in plačila zneska [REDACTED] EUR ter izstavitve zemljiškoknjižne listine (vsp. [REDACTED] EUR), [REDACTED]

o pritožbi tožeče stranke zoper delno sodbo Okrožnega sodišča v Ljubljani P 2268/2018 – II z dne 4. 7. 2022,

po dne 2. 6. 2023 opravljeni pritožbeni obravnavi in na seji 13. junija 2023

RAZSODILO:

- I. Pritožbi tožeče stranke se ugodi in se izpodbijana delna sodba v izpodbijanem delu spremeni tako, da glasi:

„1. Ugotovi se, da so notarski zapisi opr. št. SV [redacted] z dne [redacted] 2006 Pogodbe o dolgoročnem tolarskem kreditu z valutno klavzulo št. [redacted] ter Sporazum o zavarovanju denarne terjatve po 42. členu SPZ in notarski zapis opr. št. SV [redacted] z dne [redacted] 2013 Dodatka št. 2 k Pogodbi o dolgoročnem tolarskem kreditu z valutno klavzulo št. [redacted] ter Sporazum o zavarovanju denarne terjatve po 142. členu SPZ v zvezi s 13.a členom Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o zemljiški knjigi (ZZK-1C), kakor tudi Pogodba o dolgoročnem tolarskem kreditu z valutno klavzulo št. [redacted] [redacted] dne [redacted] 2006 Dodatek št. 1. k pogodbi o dolgoročnem tolarskem kreditu z valutno klavzulo št. [redacted] z dne [redacted] 2011 in Dodatek št. 2 k pogodbi o dolgoročnem tolarskem kreditu z valutno klavzulo št. [redacted] z dne [redacted] 2013, nični.“

2. Ugotovi se, da so vknjižbe hipoteke na nepremičnino parc. št. [redacted] ID znak: [redacted] ki je bila vknjižena na podlagi notarskega zapisa Pogodbe o dolgoročnem tolarskem kreditu z valutno klavzulo št. [redacted] in Sporazuma o zavarovanju denarne terjatve po 142. členu SPZ, opr. št. SV [redacted] dne [redacted] 2006 za zavarovanje denarne terjatve tožene stranke v višini glavnice [redacted] CHF v tolarski protivrednosti po srednjem tečaju Banke Slovenije za CHF na dan črpanja kredita, z obrestno mero 12 mesečni LIBOR + 1,95 % p. a., EOM 4,23% letno, z zapadlostjo v 276 mesečnih anuitetah dne [redacted] 2029 in z možnostjo predčasne zapadlosti v primerih iz 19. točke Pogodbe o tolarskem kreditu z valutno klavzulo št. [redacted] skupaj z zaznambo neposredne izvršljivosti navedenega notarskega zapisa pod ID zaznambe [redacted] kot tudi zaznamba sprememb pri hipoteki pod ID zaznambe [redacted] a podlagi Notarskega zapisa SV [redacted] z dne [redacted] 2013 Dodatka št. 2 k pogodbi o dolgoročnem tolarskem kreditu z valutno klavzulo št. [redacted] ter sporazuma o zavarovanju denarne terjatve po 142. členu SPZ v zvezi s 13. členom Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o zemljiški knjigi (ZZK-1C) glede vknjižbe spremembe roka vračila kredita, ki glasi [redacted] 2013, skupaj z zaznambo neposredne izvršljivosti navedenega notarskega zapisa pod ID zaznambe ID [redacted] neveljavne in se izbrišejo.“

- II. Odločitev o stroških pritožbenega postopka se pridrži za končno odločbo.

OBRAZLOŽITEV:

1. Z izpodbijano sodbo je sodišče prve stopnje zavrnilo tožbeni zahtevek, s katerim so tožniki zoper toženko zahtevali (1) ugotovitev, da so notarski zapisi opr. št. SV [redacted] z dne [redacted] 2006 Pogodbe o dolgoročnem tolarskem kreditu z valutno klavzulo št. [redacted] ter Sporazum o zavarovanju denarne terjatve in notarski zapis opr. št. SV [redacted] z dne [redacted] 2013 Dodatka št. 2 k Pogodbi o dolgoročnem tolarskem kreditu z valutno klavzulo št. [redacted] ter Sporazum o zavarovanju denarne terjatve, kakor tudi Pogodba o dolgoročnem tolarskem kreditu z valutno klavzulo št. [redacted] dne [redacted] 2006 Dodatek št. 1, k pogodbi o dolgoročnem tolarskem kreditu z valutno klavzulo št. [redacted] z dne [redacted] 2011 in Dodatek št. 2 k pogodbi o dolgoročnem tolarskem kreditu z valutno klavzulo št. [redacted] z dne [redacted] 2013, nični (I/1 točka izreka), (2) ugotovitev neveljavnosti hipoteke vknjižene pri nepremičnini [redacted] in njen izbris (I/2 točka izreka), (3) odločitev o podrednem zahtevku ter stroških postopka je pridržalo za končno odločbo (II. točka izreka).
2. Zoper delno sodbo se pritožujejo tožniki iz vseh zakonsko predvidenih pritožbenih razlogov. Pritožbenemu sodišču predlagajo, da pritožbi ugodi in delno sodbo spremeni tako, da tožbenemu zahtevku v celoti ugodi in toženki naloži plačilo pravnih stroškov. Dejanske ugotovitve sodišč prve in druge stopnje narekujejo ugoditev primarnemu tožbenemu zahtevku. V izpodbijani sodbi je sodišče prve stopnje povzelo ugotovljeno dejstvo „ne le, da toženka ni opravila pojasnilne dolžnosti, ampak je bila vsebina danih pojasnil zavajajoča.“ Pri tem je bila povzeta vsebina izpovedbe pričel [redacted] ki je kot tedanja bančna uslužbenka toženke dala zagotovila ob sklenitvi predmetnih pogodb, da gre za varen kredit in za trdno valuto, kar pri povprečnem potrošniku vzbudi vtis, da valutno tveganje ni realno ali resno. To ugotovljeno dejstvo že samo po sebi pomeni, da se tožniki kot laični potrošniki niso mogli zavedati dejanskih posledic velike deprecije domače valute, ampak nasprotno, da so utemeljeno pričakovali, da do velike deprecije ne more priti. Ob tako ugotovljenem dejanskem stanju ni dvoma, da toženka ni izpolnila pojasnilne dolžnosti, ampak je tožnike spravila v nezakrivljeno zmoto, da večjih tečajnih nihanj ni pričakovati zaradi stabilnosti valut in da je kredit s tega vidika zanje varen, kar pomeni, da je bila vsebina danih pojasnil zavajajoča. Pritožniki se sklicujejo na stališče SEU v sodbi C-670/20 z dne 6. 12. 2021. Sodišče bi moralo preveriti, ali bi lahko banka, če s potrošnikom lojalno in pravično posluje, razumno pričakovala, da bi potrošnik pogodbeni pogoj sprejel v okviru posamičnih pogajanj, pri čemer se nepoštenost pogoja presoja ob upoštevanju poklicne strokovnosti in znanja banke glede mogočih nihanj tečajev in tveganj, povezanih s sklenitvijo kredita v tuji valuti. To pa nima nič skupnega s samim napovedovanjem tečajnih nihanj, ki bi bila bolj ali manj natančna in nezanesljiva. V pravdi ni sporno, da tega ni

mogoče natančno ali zanesljivo napovedovati na dolgi rok in tega tožniki niso nikoli zatrjevali. Sodišče prve stopnje je pri presoji dobre vere izhajalo iz ugotovitve, da gibanj tečajev in s tem povezanih tveganj ni mogoče z gotovostjo napovedati. Ugotovitve sodišča se opirajo na subjektivno vedenje toženke kot banke, kar pa neposredno odstopa od sodne prakse SEU in izrecnega stališča Ustavnega sodišča. Sodišče se je osredotočilo le na zmožnost predvidevanja in napovedovanja na strani toženke glede gibanja valutnih razmerij na dolgi rok, saj je v ozadje potisnilo dejstvo, da toženka ne le, da ni opravila svoje pojasnilne dolžnosti, ampak jo je opravila zavajajoče. To pa predstavlja absolutno bistveno kršitev iz 14. točke drugega odstavka 339. člena ZPP. Sodišče je pomen prej navedenega dejstva v zvezi z opravo pojasnilne dolžnosti razvrednotilo. Napravilo je še nadaljnjo napako, ko je zaključilo, da so se po eni stranki banke in kreditojemalci morali in mogli zavedati valutnega tveganja, kar je v nasprotju z vsebino pojasnil bančne uslužbenke, da je šlo za varen kredit in trdno valuto, kar pri povprečnem potrošniku vzbudi vtis, da valutno tveganje ni realno ali resno. Ob tem se postavi logično vprašanje, zakaj bi se tožniki valutnega tveganja zavedali, če so pri banki dobili nasprotna zagotovila.

Tožniki so razvili argumentacijo glede namena stanovanjskega kredita glede zagotovitve osnovne eksistenčne dobrine, kot tudi glede neobičajnega, nepredvidljivega in neomejenega tveganja, ki ga v nasprotju s toženko v danem primeru niso mogli ovrednotiti in zlasti ne obvladati, pri čemer je toženka svoje valutno tveganje zavarovala in izravnala. To zadnje dejstvo že samo po sebi kaže na znatno tveganje in neravnotežje v medsebojnih pravicah in obveznostih strank. Sodišče ni opravilo presoje nepoštenosti spornega pogoja z vidika določil prve do tretje alineje prvega odstavka 24. člena ZVPot, ni se opredelilo do trditev in dokazov z vidika zatrjevanega dejstva, da je bila izpolnitev sporne kreditne pogodbe neutemeljeno v škodo tožnikov ter da je bila drugačna od tistega, kar so tožniki kot potrošniki utemeljeno pričakovali. Njihovo pričakovanje je temeljilo na zavajajočih informacijah, ki so jih prejeli od toženke. Sodišče je izhajalo iz ugotovitve, da je bil med pravdnima strankama v času sklenitve pogodb razkorak v stopnji informiranosti glede tveganj, saj se ugotovitve sodišča nanašajo le na toženo stranko. Pri tem pa je opustilo logičen zaključek, ki izhaja iz teh ugotovitev. Če namreč toženka kot banka glede na strokovno znanje in izkušnje ni mogla predvideti tako zelo velikih sprememb tečaja, kot so se udejanjile, je nedvomno, da tudi tožniki kot laiki tega niso mogli pričakovati in da je v danem primeru izpolnitev pogodbe znatno drugačna od tistega, kar so tožniki kot potrošniki pričakovali. To pomeni, da je izpolnjen zakonski pogoj iz tretje alineje 24. člena ZVPot. Sodišče se je očitno izognilo uporabi 24. člena ZVPot in je poleg tega ignoriralo tudi prakso SEU in Ustavnega sodišča ter se je postavilo v vlogo aktivnega kreatorja te pravde. V 31. točki obrazložitve je zapisalo, da ugotovitev, da je banka pomanjkljivo opravila pojasnilno dolžnost še ne pripelje do ničnostne posledice, s čimer pa se je postavilo v vlogo zakonodajalca, saj je v polje presoje uvedlo dodatni element, ki ga zakon ne vsebuje. Pri tem je

zanemarilo, da banka kot strokovnjakinja tožnikom ni dala prav nobenih pojasnil, ampak jim je valutno tveganje predstavila zavajajoče kot takšno, ki ni realno ali resno. V 28. in 29. točki obrazložitve je zapisana pravno logična nevzdržna ugotovitev, da se določila ZPotK ne morejo nanašati na poroštvene obveznosti, kar je nesmisel (SEU v zadevi C-74/15 in C 534/15).

Tožniki vztrajajo, da je z vidika nemoralnosti toženke bistvena vsebina Poročila o finančni stabilnosti Banke Slovenije iz leta 2005 in da so razlogi sodišča o vsebini tega poročila v nasprotju z samo vsebino te listine. Pritožba povzema vsebino tega poročila. Glede na vsebino tega poročila je nedvomno, da toženka kot banka že pojmovno ni mogla prevzeti valutnega tveganja kot tožniki. Dokazna ocena sodišča prve stopnje v tem delu odkrito nasprotuje razveljavitvenemu sklepu pritožbenega sodišča v okviru ocene dokazov in je arbitrarna ter predstavlja kršitev iz 14. točke drugega odstavka 339. člena ZPP. Dokazna vrednost reklamnega materiala z nazivom „Stanovanjski tolarski kredit, vezan na švicarski frank“ ni bistvena v kontekstu, ali ga je kdo od tožnikov dobil pred sklenitvijo pogodb, ampak v kontekstu njegove vsebine. Vsebina tega letaka sovпада z vsebino, ki so jo izpovedali kot priče zaslišani kreditojemalci o tem, kako so jim bila predstavljena tveganja. V nadaljevanju pritožniki povzemajo vsebino letaka. Citirani reklamni letak izpričuje točno določeno vsebino reklame in predstavitev kreditov, za katero je zdravorazumsko gledano najmanj logično, da se je skladala s poslovno politiko toženke glede vsebine informacij, ki jih je ta posredovala potrošnikom kot kreditojemalcem, pa tudi glede vsebine in načina dela uslužbencev toženke. Gre za potrditev dejstva, da je toženka sistematično zavajala kreditojemalce z zagotovili, da so tovrstni krediti popolnoma varni kot idealna možnost, ki zagotavlja stabilne anuitete.

V danem primeru je treba upoštevati ne samo, da je bil kredit po izrecni vsebini izplačan v SIT, ampak da je bilo toženki že vnaprej znano, pred in ob sklenitvi sporne kreditne pogodbe, da tožniki niso imeli prihodkov v CHF, kar po naravi stvari pomeni, da je bilo strankam kreditne pogodbe vnaprej znano, da se bo kreditna obveznost zgolj preračunavala v domačo valuto. Zato je bilo po izrecni vsebini sporne kreditne pogodbe vnaprej znano, da toženki ob izplačilu kredita ne bo treba financirati nakupa CHF ob izplačilu kredita, ker je bilo v vsebini obveznosti toženke, da kredit izplača v domači valuti. Kljub temu pa je toženka vse rizike tečajnega tveganja prenesla na tožnike. Pri materialnopravni presoji je zato treba izhajati iz načela vestnosti in poštenja, prepovedi zlorabe pravic, prepovedi izkoriščanja in ustvarjanja monopolnega tečaja, enake vrednosti dajatve in prepovedi povzročitve škode. Valutna klavzula ne more uživati varstva, če ob njeni uporabi pride do kršitve teh načel. Poleg tega pa je toženka svoje valutno tveganje izravnala.

Tožniki so s sklenitvijo spornih pogodb prevzeli neomejeno valutno tveganje, ki ni bilo z ničemer zavarovano. Toženka pa je imela kredit zavarovan s hipoteko,

valutno tveganje pa je v celoti prenesla na tožnike, valutno tveganje pa je zavarovala kot strokovnjakinja na tem področju. Tožnikom so edini vir odplačevanja kredita predstavljali mesečni dohodki v domači valuti, pri čemer so tožniki velik del mesečnih prihodkov namenili odplačevanju predmetnega stanovanjskega kredita. To pomeni, da so lahko obvladovali le majhne spremembe višine kreditnega obroka in morebitnega povečanja glavnice. Že sama variabilna obrestna mera lahko občutno vpliva na višino kreditnega obroka. Možnost obvladovanja dodatnega valutnega tveganja je tako pri povprečnem potrošniku minimalna, kar dodatno poslabšuje izrazita dolgoročnost kredita. Primerjava tveganj na strani tožnikov in toženke pokaže, da obremenitvi nista primerljivi: na eni strani neomejeno valutno in kreditno tveganje tožnikov z edinim dohodkom v obliki redne mesečne plače v domači valuti, kar vse ni z ničemer zavarovano, in hipotekarno zavarovano kreditno tveganje toženke banke v razmerju do tožnikov, brez valutnega tveganja, ki ga je toženka popolnoma prenesla na tožnike. Takšen pogoj pa preprečuje, da bi toženka utrpela kakršnokoli prikrajšanje iz pogodbenega razmerja, tožniki pa so trpeli vsa tveganja. Ker so bili zaradi določila o valutnem tveganju, ki je bilo vneseno vnaprej pripravljeno tipsko pogodbo, veliko bolj prizadeti tožniki kot ena od pogodbenih strank, ki so nase prevzeli celotno valutno tveganje, toženka pa tega tveganja ni prevzela, je podano znatno neravnotežje med pravicami in obveznostmi pogodbenih strank v času sklenitve pogodbe.

3. Toženka v odgovoru na pritožbo predlaga zavrnitev pritožbe in potrditev izpodbijane delne sodbe sodišča prve stopnje.
4. Pritožba je utemeljena.
5. Prva tožnica je s toženko sklenila Pogodbo o dolgoročnem tolarskem kreditu z valutno klavzulo z dne [redacted] 2006. S kreditno pogodbo je toženka prvi tožnici odobrila dolgoročni tolarski namenski kredit v višini [redacted] CHF v tolarski protivrednosti po srednjem tečaju BS za CHF na dan črpanja kredita, ki se ga je prva tožnica zavezala vrniti v 276 mesecih oz. do [redacted] 2029. Višina mesečne anuitete je na dan sklenitve znašala [redacted] CHF v tolarski protivrednosti po srednjem tečaju BS na dan plačila. K pogodbi je pristopil drugi tožnik kot solidarni porok. Z dodatkom št. 1 sta stranki ugotovili, da je zakonito plačilno sredstvo EUR in dogovorili 12 mesečni moratorij na plačevanje kredita. Z dodatkom št. 2 sta se dogovorili, da k pogodbi kot solidarni porok pristopi še tretji tožnik. V zavarovanje obveznosti iz kreditne pogodbe je bila ustanovljena in vknjižena hipoteka v korist toženke na nepremičnini, ki v naravi predstavlja hišo, v kateri tožniki živijo.
6. Tožniki s tožbenim zahtevkom uveljavljajo ničnost kreditne pogodbe in pogodbe o zastavi nepremičnin. Tožbeni zahtevk tožniki utemeljujejo na nepoštenosti pogodbenih pogojev, zlasti dogovora o valuti posojila.

7. V obravnavani zadevi je sodišče prve stopnje odločalo v ponovljenem sojenju tretjič. Višje sodišče v Ljubljani je s sklepom II Cp 754/2020 z dne 5. 5. 2021 delno sodbo sodišča II P 2268/2018, s katero je primarni zahtevek zavrnilo, razveljavilo in zadevo vrnilo v novo sojenje. Delno sodbo je razveljavilo zaradi zmotne uporabe materialnega prava, ker sodišče prve stopnje ni celovito opravilo presoje nepoštenosti pogodbenega pogoja ter je sodišču prve stopnje izrecno naložilo, da mora sodba v novem sojenju vsebovati tudi razloge o pojasnilni dolžnosti toženke¹.
8. Nosilni razlogi sodbe sodišča v ponovljenem sojenju so naslednji: (1) glede pojasnilne dolžnosti sodišče prve stopnje lastne dokazne ocene ni opravilo, saj je v 27. točki obrazložitve zgolj povzelo razloge pritožbenega sodišča glede oprave pojasnilne dolžnosti toženke, in sicer „ne le, da toženka pojasnilne dolžnosti ni opravila, ampak je bila vsebina danih pojasnil zavajajoča,“ v nadaljevanju pa je v 50. točki obrazložitve glede tožnikov navedlo, da so se mogli in morali zavedati valutnega tveganja, in sicer ne le njegove realnosti, temveč tudi tega, da se bo tveganje v dolgi dobi odplačevanja kredita vsaj deloma skoraj z gotovostjo uresničilo; (2) glede dobre vere je presodilo, da toženka ni bila slaboverna, ker ni mogla predvideti, kako se bo gibal tečaj CHF/EUR. V konkretnem primeru je imel največji vpliv na vrednost CHF enostranski ukrep Švicarske banke v letu 2015, ki ni bil predvidljiv in banke zanj niso mogle vedeti, še zlasti ne ob sklepanju pogodbe v letu 2006. Zato po mnenju sodišča prve stopnje od toženke ni bilo mogoče pričakovati ali zahtevati, da pravilno napoveduje monetarno politiko tuje nacionalne banke. Hud padeč vrednosti EUR devet let po sklenitvi pogodbe je bil po oceni sodišča prve stopnje za stranki nenapovedljiv; (3) glede znatnega neravnotežja je ugotovilo, da ni bilo podano, kljub temu, da je bilo breme tečajnega tveganja predvsem na tožnici, prav tako je tožnica nosila izključno kreditno tveganje, medtem ko je imela toženka valutno in kreditno tveganje zavarovano.
9. Pritožbeno sodišče pritrjuje pritožbenemu očitku, da je sodišče prve stopnje zagrešilo kršitev iz 14. točke drugega odstavka 339. člena ZPP v zvezi z dokazno oceno glede pojasnilne dolžnosti toženke, saj je zgolj povzelo dokazno oceno pritožbenega sodišča iz sklepa VSL II Cp 754/2020 z dne 5. 5. 2021 (27. točki obrazložitve izpodbijane odločbe), ni pa se opredelilo do navedb toženke, da je bilo tožnici s strani bančne uslužbenke predstavljeno, da gre za varen kredit in trdno valuto, pri čemer pa je v nadaljevanju v 50. točki kontradiktorno ugotovilo, da so se tožniki mogli in morali zavedati valutnega tveganja. Pritožbeno sodišče je, ker gre za procesno kršitev, ki jo je glede na njeno naravo na podlagi določila prvega odstavka 354. člena ZPP mogoče odpraviti pred sodiščem druge stopnje, zaradi spremenjene sestave pritožbenega senata v novem sojenju ponovno opravilo pritožbeno obravnavo (drugi odstavek 347. člena ZPP). Na pritožbeni obravnavi je ponovilo dokaz z zaslišanjem prve tožnice in pričevalca [REDACTED].

¹ Pritožbeno sodišče je na pritožbeni obravnavi namreč ugotovilo, da toženka svoje pojasnilne dolžnosti ni opravila.

pravdni stranki pa sta se strinjali, da se vsi doslej izvedeni dokazi na drugi stopnji štejejo za ponovljene.

O materialnopravnih izhodiščih

10. V času sklenitve kreditne pogodbe veljaven ZPotK² je določal splošno obveznost banke, da mora pred sklenitvijo pogodbe seznaniti potrošnika z vsemi pogoji kreditne pogodbe (prvi odstavek 6. člena ZPotK), ki morajo biti sestavljeni v enostavnem in razumljivem jeziku (prvi odstavek 7. člena ZPotK), ter vsebino kreditne pogodbe v tuji valuti oziroma z valutno klavzulo (9. točka prvega odstavka 7. člena ZPotK³). Tudi po prvem odstavku 372. člena OZ je mogoč pogodbeni dogovor, da se višina dolžnikove denarne obveznosti določi glede na gibanje tečaja tuje valute (valutna klavzula). Dogovor o kreditu v tuji valuti sodi med pogodbene pogoje iz prvega odstavka 22. člena ZVPot,⁴ ki morajo biti jasni in razumljivi (četrti odstavek 22. člena ZVPot). V primeru nejasnosti ni predvidena sankcija ničnosti, temveč se nejasna določila razlagajo v korist potrošnika (peti odstavek 22. člena ZVPot). Sankcija ničnosti je predpisana za pogodbene pogoje, ki bi bili do potrošnika nepošteni (23. člen ZVPot). Pogodbeni pogoji se štejejo za nepošteno, če: - v škodo potrošnika povzročijo znatno neravnotežje v pogodbenih pravicah in obveznostih strank; - povzročijo, da je izpolnitev pogodbe neutemeljeno v škodo potrošnika; - povzročijo, da je izpolnitev pogodbe znatno drugačna od tistega, kar je potrošnik utemeljeno pričakoval; ali - nasprotujejo načelu vestnosti in poštenja (prvi odstavek 24. člena ZVPot). Povzete določbe predstavljajo implementacijo Direktive⁵ (4. točka 1.a člena ZVPot), ki v prvem odstavku 3. člena določa, da pogodbeni pogoj, o katerem se stranki nista dogovorili posamično, velja za nedovoljenega, če v nasprotju z zahtevo dobre vere v škodo potrošnika povzroči znatno neravnotežje v pogodbenih pravicah in obveznostih strank. Po drugem odstavku 4. člena Direktive ocena nedovoljenosti pogojev ne sme biti povezana niti z opredelitvijo glavnega predmeta pogodbe niti z ustreznostjo med ceno in plačilom za izmenjane storitve ali blago, če so pogoji v jasnem in razumljivem jeziku. Že na podlagi jezikovne razlage je očitno, da nacionalna ureditev ni enaka ureditvi po Direktivi (obe citirani določbi Direktive nista bili neposredno preneseni v nacionalni pravni red). ZVPot zahteva, da je pogodbeni pogoj jasen in pošten. Za primer nejasnosti in nepoštenosti pogodbenega pogoja določa različni sankciji. Presoji jasnosti/razumljivosti in nepoštenosti pogodbenega pogoja sta ločeni (samostojni), in hkrati vsebinsko prepleteni. Določene okoliščine iz faze razkrivanja pomembnih informacij v predpogodbeni fazi namreč sodijo tako v

2 Zakon o potrošniških kreditih, Ur. l. RS, št. 70/2000, s sprememba in dopolnitvami.

3 Pisna pogodba mora v enostavnem in razumljivem jeziku določati navedbo tuje valute in vrsto tečaja, po katerem se izračunava vrednost v domači valuti in opozorilo, da se ob spremembi tečaja lahko spremenijo tudi predvideni zneski posameznih plačil.

4 Zakon o varstvu potrošnikov, Ur. l. RS, št. 20/1998, s spremembami in dopolnitvami. Za pogodbene pogoje po tem zakonu se štejejo vse sestavine pogodbe, ki jih določi podjetje, zlasti tiste, ki so določene v obliki formularne pogodbe ali splošnih pogojev poslovanja, na katere se pogodba sklicuje (prvi odstavek 22. člena ZVPot).

5 Direktiva Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah.

okvir presoje, ali je banka izpolnila pojasnilno dolžnost, kot tudi v okvir presoje njene dobrovernosti (poštenosti).⁶ ZVPot testa nepoštenosti ne omejuje na nejasne in nerazumljive pogodbene pogoje, niti nepoštenosti ne pogojuje s kumulativnim obstojem obeh predpostavk (dobre vere in znatnega neravnotežja). Predpostavke iz prvega odstavka 24. člena ZVPot so določene alternativno. Takšna ureditev je skladna z Direktivo, saj sledi cilju, ki ga Direktiva zasleduje, poleg tega potrošnikom zagotavlja višjo raven varstva kot Direktiva.⁷

11. Dejstvo, da potrošnik nosi (neomejeno) valutno tveganje, banka pa valutnega tveganja nima, samo po sebi še ne pomeni, da je v trenutku sklenitve pogodbe podano znatno neravnotežje.⁸ Vendar pa to velja le in zgolj, če je bil sklenitelj pogodbe ustrezno informiran o tveganjih, ki jih prevzema.
12. Po ZVPot za nepoštenost pogodbenega pogoja zadostuje, da je ugotovljena bodisi nepoštenost v ravnanju ponudnika (dobra vera v postopkovnem pogledu) bodisi nepoštenost v teži bremena pogodbenega pogoja (pogoj za potrošnika vzpostavlja breme, ki nasprotuje pošteni in pravični tržni praksi - dobra vera v vsebinskem pogledu – neravnotežje).⁹ Dobra vera v postopkovnem smislu je zajeta v vseh alinejah prvega odstavka 24. člen ZVPot.¹⁰ V kontekstu presoje nepoštenosti pogodbenih pogojev je merilo dobre vere objektivno. Ni potrebno, da banka v fazi predpogodbenih pogajanj v razmerju do potencialnih kreditojemalcev deluje zavajajoče (npr. z zagotovili o stabilnosti valutnega razmerja CHF/EUR). Zadostuje ugotovitev, da bi se banka ob profesionalni skrbnosti lahko zavedala škodljivih posledic za potrošnika (tudi, če jih ni želela).
13. Izhodišče presoje nepoštenosti obravnavanega pogodbenega pogoja je, da je banka, ki ima profesionalno védenje in izkušnje glede prevzetih tveganj, v razmerju do potrošnika v veliki informacijski premoči.¹¹ Enakopravnost v položajih naj se zato vzpostavi z informacijsko oziroma pojasnilno obveznostjo banke, ki razpolaga z informacijami oziroma specifičnimi znanji. Če je banka skrbno izpolnila svojo pojasnilno dolžnost (oziroma če je pri vključitvi pogodbenega pogoja ravnala v skladu s profesionalno skrbnostjo - dobra vera v postopkovnem pogledu), v trenutku sklenitve pogodbe ni bilo informacijskega razkoraka med pogodbenima strankama. Kriterije glede vsebine in obsega

⁶ Glej sodbo II Ips 18/2022 (29. točka obrazložitve).

⁷ Glej 8. člen Direktive, sodbo SEU C-405/21 (v njej je bilo predmet odločanja vprašanje, ali ob spoštovanju prava EU obstoj znatnega neravnotežja v pogodbenih pravicah in obveznostih strank v škodo potrošnika zadostuje za ugotovitev nepoštenosti pogodbenega pogoja - in ni treba preučiti, ali je banka ravnala dobroverno) in sodbo II Ips 8/2022 (23. - 25. točka in 29. točka obrazložitve).

⁸ Glej sodbo II Ips 8/2022 (37. točka obrazložitve).

⁹ Glej sodbo II Ips 8/2022 (58. točka obrazložitve).

¹⁰ Glej sodbo II Ips 8/2022 (57. točka obrazložitve).

¹¹ Sistem varstva, ki je vzpostavljen z Direktivo, temelji na zamisli, da je potrošnik v razmerju do prodajalca ali ponudnika v podrejenem položaju glede pogajalske sposobnosti in ravni obveščenosti, zaradi česar pristopi k pogojem, ki jih je predhodno določil prodajalec ali ponudnik, ne da bi lahko vplival na njihovo vsebino. Glej sodbo SEU C-618/10 (39. točka obrazložitve).

pojasnilne dolžnosti bank je začrtalo SEU,¹² v svojih odločbah pa kasneje povzelo Vrhovno sodišče (II Ips 197/2018, II Ips 201/2017, II Ips 141/2017, II Ips 137/2018, II Ips 195/2018 in II Ips 32/2019) in Ustavno sodišče (Up-14/21-30).

14. Pri presoji nepoštenosti je torej treba upoštevati preglednost pogodbenega pogoja.¹³ Banka je dolžna potrošniku razkriti vse okoliščine, ki bi jih, upoštevaje svoje strokovno znanje in izkušnje, lahko poznala ob sklenitvi pogodbe in bi lahko vplivale na njeno poznejše izvajanje. Točen način informiranja potrošnikov ni določen, pomembno je, da je stopnja informiranja določene intenzivnosti. Zaradi nepredvidljivosti dogodkov, ki vplivajo na tečajne spremembe, je jasno, da v okviru zahteve po transparentnosti od banke ni mogoče pričakovati predložitve/podaje natančnih informacij (ali izračunov) o finančnih posledicah, povezanih s tečajnimi spremembami. Pritožniki pa pravilno opozarjajo, da je banka dolžna potrošniku posredovati informacijo, kako bi na obroke za odplačilo kredita vplivala zelo velika deprecijacija zakonitega plačilnega sredstva države članice, kjer ima posojiljemalec stalno prebivališče, in zvišanje tuje obrestne mere.¹⁴ Zgolj na podlagi takšne informacije (informacije o možnosti uresničitve „črnega scenarija“) lahko potrošnik pridobi ustrezno stopnjo zavedanja glede dejanskih posledic velike deprecijacije domače valute na višino kreditnih obveznosti za celotno obdobje odplačevanja kredita.

Pojasnilna dolžnost in dokazna ocena pritožbenega sodišča

15. Na podlagi opravljenega dokaznega postopka pritožbeno sodišče zaključuje, da toženka svoje pojasnilne dolžnosti ni opravila.
16. Bančna uslužbenka [redacted] je pred pritožbenim sodiščem na obravnavi [redacted] 2023 na vprašanje sodišča, kaj je v zvezi z valutnim tveganjem predstavila strankam, izpovedala, da „zelo splošno, da vsi vemo, kaj je druga valuta, da pač za določen znesek dobiš toliko in toliko tuje valute. Odstopanja so lahko zelo majhna, vsak dan, lahko so zelo velika, lahko jih pa tudi ni. Temu se pač reče valutno tveganje.“ Izpovedala je, da je bilo takrat sklenjenih več kreditov v švicarskih frankih od evrskih kreditov. Postopek, če je stranka prišla vprašat za kredit, je bil takšen, da so bančni uslužbenci najprej predstavili, v kakšnih

¹² (1) Zahteva, da mora biti pogodbeni pogoj sestavljen v jasnem in razumljivem jeziku, pomeni, da sta v pogodbi tudi pregledno pojasnjena konkretno delovanje mehanizma, v katerega spada zadevni pogoj. (2) Ni dovolj, da je normalno obveščen, razumno pozoren in preudaren povprečni potrošnik seznanjen z možnostjo zvišanja ali znižanja vrednosti tuje valute, v kateri je bilo sklenjeno posojilo, zmožen mora biti oceniti potencialno znatne ekonomske posledice takega pogoja za njegove finančne obveznosti. (3) Posojiljemalec mora biti jasno obveščen o tem, da s podpisom posojilne pogodbe, izražene v tuji valuti, prevzema tečajno tveganje, ki ga bo ob devalvaciji valute, v kateri prejema dohodke, morda težko nosil, banka pa bi morala navesti mogoče spremembe menjalnih tečajev in tveganja v zvezi s sklenitvijo posojila v tuji valuti, predvsem če potrošnik, ki je posojiljemalec, svojih dohodkov ne prejema v tej valuti. Glej npr. sodbe SEU C-186/16 (45., 50. in 51. točka obrazložitve), C-51/17 (77. in 78. točka), C-609/19 (50., 51., 52. in 57. točka obrazložitve).

¹³ Glej sodbo SEU C-609/19 (62. točka obrazložitve).

¹⁴ Zahteva po informaciji takšne intenzivnosti ima podlago v praksi SEU: glej sodbe C-186/16 (49. točka obrazložitve), C-51/17 (74. točka obrazložitve) in C-609/19 (48. točka obrazložitve). Glej tudi odločbo Up-14/21-30 (32. in 33. točko obrazložitve).

valutah je možno, torej EUR, CHF, potem so naredili oba informativna izračuna, predstavili valutno tveganje na švicarskem kreditu in to je bilo to. Zanimala je, da bi prvi tožnici zagotovila, da valutno nihanje ne bo višje od 2%. Ni se spomnila, da bi tedaj govorila o 30% nihanjih, valutnega tveganja nikoli ni omejevala na decimalke, ne na dol in ne na gor. Tožnici je naredila informativni izračun, ki vrže ven anuiteto, amortizacijski načrt za določeno odplačilno dobo pod tistimi pogoji, ki so takrat veljali. Vsi so imeli švicarski frank za trdno valuto, ni se spomnila, ali so strankam razlagali kaj glede švicarskega franka kot trdne valute oz. valute varnega zatočišča. Iz zapisnika o pritožbeni obravnavi dne [REDACTED] 2021 pa izhaja, da je bančna uslužbenka [REDACTED] izpovedala, da je tožnici povedala, da se tečaj lahko spreminja, ni ji pa povedala, kako zelo se tečaj lahko spremeni, ker tega ni vedela.

17. Tožnica je izpovedala, da se je za kredit v CHF odločila, ker je iskala varianto cenejšega kredita z nižjim obrokom, ki ga je imela najetega pri NLB za gradnjo hiše in je bil zanjo previsok, obrok v švicarjih pa je bil znatno nižji. Kredit pri tožnici je vzela, da bi lažje živela, ker je ostala [REDACTED]. Bančna uslužbenka ji je svetovala švicarski kredit, ki je bil cenejši od evrskega, dala ji je izračun obroka v švicarskih frankih in obroka v evrih. Ko je bančno uslužbenko vprašala, kaj meni, ji je slednja rekla, da sploh ni dileme, ker je pač švicarski kredit že zaradi obresti toliko nižji in da bi se ona odločila za švicarje. Izpovedala je, da so ji rekli, da je frank stabilna valuta in da se lahko spremeni kvečjemu za 1 do 2% na leto. Rečeno ji je bilo, da je pri kreditu v CHF znatno nižja obrestna mera in da so zaradi tega obroki nižji.
18. Pritožbeno sodišče je vpogledalo tudi v reklamni letak (A39a) glede katerega je pričal [REDACTED] ki je bil v času, ko je prva tožnica sklepala kreditno pogodbo, vodja toženkine poslovalnice, potrdil, da je bil letak v poslovalnici izobešen in so ga v poslovalnici imeli. Na letaku (A39a) z naslovom „Oprite se na trdno valuto“ je navedeno, da je kredit z valutno klavzulo v CHF idealna rešitev, ki zagotavlja, da se višina mesečne anuitete ne bo bistveno večala. Kljub temu, da je prva tožnica videla letak po sklenitvi kreditne pogodbe, je življenjsko logično, da so se bančni uslužbenci, ki so predstavljali kredit v CHF, oprli na vsebino letaka oz. je življenjsko nelogično, da bi bile informacije, ki so jih nudili komitentom, drugačne in nasprotujoče vsebini letaka, v katerem je bil bančni produkt (kredit v CHF) predstavljen. Tudi iz letaka izhaja jasno zagotovilo, da se anuiteta ne bo bistveno večala, zato je bolj prepričljiva izpoved prve tožnice, ki je izpovedala, da ji je bančna uslužbenka [REDACTED] zagotovila, da je nihanje tečaja lahko največ 1-2% letno.
19. Glede na prepričljivo izpoved prve tožnice pritožbeno sodišče verjame, da je bančna uslužbenka [REDACTED] prvi tožnici kredit prikazala kot ugoden kredit z nižjo obrestno mero, da je nihanje tečaja lahko največ 1-2% letno in da je frank trdna valuta, pri čemer ji drugega kot tega glede valutnega tveganja ni

■
—
■

pojasnila. Izpovedbo prve tožnice, da ji je bil kredit v CHF predstavljen kot ugoden kredit, pri katerem se mesečna anuiteta ne bo bistveno večala, poleg letaka toženke (A39a), s katerim je toženka navedene kredite oglaševala in tržila, potrjujeta tudi izpovedbi prič [redacted] in [redacted] ki sta potrdila enak potek sklepanja kreditne pogodbe, kar izhaja iz zapisnika o pritožbeni obravnavi [redacted] 2021 (list. št. 606). Iz njunih izpovedb namreč izhaja, da ju toženka z možnostjo nihanja tečaja ni seznanila. Po presoji pritožbenega sodišča je toženka glede na prepričljivo izpoved prve tožnice slednji podala zgolj posplošeno pojasnilo glede valutnega tveganja, kar pa glede na predstavljena izhodišča, izoblikovana v praksi domačih sodišč in SEU, ne dosega standarda izpolnjene pojasnilne dolžnosti. Prav tako je sodišče prve stopnje ugotovilo, da drugemu in tretjemu tožniku, ki sta solidarna poroka, toženka v zvezi z valutnim tveganjem ni pojasnila ničesar (točka 29. izpodbijane sodbe), kar v pritožbenem postopku ni sporno. Četudi je toženka prvi tožnici kot potrošnici predstavila vse kredite, ki jih je ponujala (kredit v CHF in EUR), bi morala toženka pričakovati, da trenutna nizka obrestna mera pri potrošniku ustvari predstavo o ugodnejšem kreditu. Potrošnika bi zato morala informirati o tem, da ni mogoče vnaprej napovedati, ali bo kredit v CHF zaradi začetih prednosti tudi dejansko cenejši kot kredit v EUR. Toženka je bila dolžna tožnikom predstaviti konkretnejše, oprijemljivejše informacije, pomembne za oceno končne cene kredita. Upoštevajoč ročnost kredita (23 let) bi v ta okvir sodila tudi informacija, da dejansko prevzemajo dolgoročno valutno tveganje za kakršnokoli spremembo tečaja (torej neomejeno valutno tveganje), saj je gibanje tečaja tudi za toženko popolna neznanka (ni mogoče napovedati ne smeri ne obsega gibanja), pri čemer so možne (in glede na običajno dinamiko ekonomskega cikla celo pričakovane) tudi velike spremembe tečaja, ki jim lahko bistveno otežijo odplačevanje kredita, česar pa toženka kot izhaja iz ugotovljenega dejanskega stanja, ni storila.

20. Pritožbeno sodišče na podlagi navedenega ugotavlja, da je toženka kršila načelo vestnosti in poštenja (dobro vero v postopkovnem smislu), kar pomeni, da je sporni pogodbeni pogoj nepošten. Brez njega nadaljnji obstoj kreditne pogodbe ni mogoč, kar vodi k materialnopravnemu zaključku, da je zaradi nepoštenega pogodbenega pogoja kreditna pogodba s sklenjenima dodatkoma 1 in 2 v celoti nična (pri. člen 88. OZ). Enako velja glede notarskega zapisa kreditne pogodbe in sporazuma o zavarovanju denarne terjatve s hipoteko.
21. Pritožbeno sodišče je na podlagi pooblastila iz šeste alineje 358. člena ZPP pritožbi v celoti ugodilo in izpodbijano delno sodbo o zavrnitvi primarnega zahtevka, s katerim tožniki uveljavljajo ničnostno sankcijo notarskega zapisa kreditne pogodbe ter dodatkov 1 in 2 h kreditni pogodbi ter sporazuma o zavarovanju denarne terjatve s hipoteko in neveljavnost vknjižbe hipoteke na nepremičnini parc. [redacted] spremenilo tako, da je zahtevku ugodilo, kot to izhaja iz I. točke izreka te sodbe.

22. Ostale pritožbene navedbe za odločitev v zadevi niso bile več pravno odločilne, zato pritožbeno sodišče nanje ni posebej odgovarjalo (prvi odstavek 360. člena ZPP).
23. Zoper stroškovno odločitev v II. točki izpodbijane sodbe se pritožniki niso vsebinsko pritožili, zato pritožbeno sodišče v izrek o stroških ni poseglo in bo moralo o stroških celotnega postopka odločiti sodišče prve stopnje (prvi odstavek 350. člena ZPP).

Ljubljana, 13. junij 2023

Predsednica senata:
Barbara Žužek Javornik, l.r.

